

Случайна ли е окраската на животните?

„Единственото ценно нещо е интуицията.“ е известна мисъл на учения Алберт Айнщайн. Тя важи както за хората, така и за животните. Точно затова някои животни живеят там, където окраската им може да се слее с цвета на околната среда.

А замисляли ли сте се някога защо окраската на тези животни се слива с цвета на околната среда и те стават трудно забележими? Или пък защо хамелеонът може да стане „невидим“? Тази способност се нарича мимикрия. В повечето случаи тя изпълнява защитна или предупредителна функция, а понякога кара животното да прилича на друг организъм.

Знаете ли, че в морето има отровни риби? Такива са рибите от семейство Морски скорпиони. Когато бъдат нападнати от хищник, те изстрелват отровата си в него. Тялото им е на светли и тъмни ивици и ни предупреждава, че те са опасни. Освен предупредителната окраска, тези морски обитатели могат и да се крият в кораловите рифове (където живеят), като се сливат с тях.

Всеки е чувал за дъждовника. Нарекли са го така, защото излиза от скривалището си при роса или след дъжд. Другото му име е огнен саламандър и произлиза от това, че е черен на цвят и нашарен с яркожълти петна. Окраската му предупреждава, че е отровен вид. В България се срещат два подвида дъждовник. Те са защитени видове.

Тъй като са топли и влажни, дъждовните гори предлагат идеални условия за живот на жабите. Там обаче жабите се сблъскват и с някои неприятности – влаголюбиви гъбични и бактериални болести. Поради тази причина някои жаби са развили кожни токсини, чиято отрова може да парализира или дори да убие друго животно. Една от тези жаби е жълтоглавата отровна жаба. Тя живее в листната постилка на южноамериканските гори. Окраската ѝ е предупредителна – жълта на черни петна.

В България също има отровни жаби. Една от тях е жълтокоремната бумка. Тя е с дребни размери и рядко излиза от водата. Враговете ѝ разбират, че е опасна, когато покаже

коремчето си, върху което има яркожълта предупредителна окраска.

Вече знаете достатъчно за предупредителната окраска. Сега е време да ви обясня как хамелеоните „изчезват“. Те всъщност просто променят цвета си. Може би си мислите, че го правят съзнателно, но това не е така. Тези животни имат пигменти в кожата си, които променят цвета им в зависимост от фактори като настроението им и времето навън. Тази промяна в цвета помага на хамелеоните да се спасят от неприятелите си. Окраската им е защитна и заради способността да променя цвета си се нарича камуфлаж.

Има и животински вид, който много прилича на хамелеона, но не може да променя цвета си толкова драстично. Той се продава в някои магазини за домашни любимци. Някои хора го наричат лъжлив хамелеон.

Бухалът е нощна птица. Но как се предпазва от нападения през деня? Тялото му е на сиви и кафяви ивици. Това му позволява да се слее с кората на дърветата и той става труден за забелязване.

Катериците са дребни гризачи. Те живеят в горите. Козината им е червеникава или кафява. Променя се според сезона и мястото. През лятото е светла и тънка, а през зимата – дебела и по-тъмна. Цветът ѝ помага на тези дребни гризачи да се скрият от по-големи от тях животни.

Досега ви разказах само за окраската на гръбначни животни. При безгръбначните обаче също има видове с много интересна окраска. Особено при насекомите. Такава например е богомолката. Тя е зелена на цвят. Името ѝ произлиза от начина по който застава по време на лов – с повдигната глава, разтворени над нея крака и разтворени встрани и нагоре крила. Заела тази поза, прилича на лист и заблуждава жертвата си.

Със сигурност сте виждали пчели и слънчогледи. Замисляли ли сте се, че те си приличат? Слънчогледът има жълти венчелистчета и сърцевината му е черна, когато е узряла. Пчелата пък е с черни и жълти ивици по тялото си. Друго нещо, свързващо двата

организма е, че пчелата опрашва слънчогледа. От този прост пример можем да стигнем до следния извод – насекомите опрашители приличат на растенията, които опрашват.

Има и безгръбначни морски животни, притежаващи способността мимикрия. Едно от тях е октоподът. Когато е застрашен от нещо, първата му реакция е да се скрие, използвайки камуфлажа си. Цветът му се променя заради специализирани кожни клетки, съдържащи жълт, оранжев, червен, кафяв или черен пигмент. В клетките се съдържат точно тези пигменти, защото октоподите са дънни обитатели. Те използват промяната на цвета си не само за защита, а и за комуникация и предупреждаване на други октоподи.

Ние, хората ежедневно виждаме окраската на животните и забелязваме връзката ѝ с останалата част от заобикалящата ги околна среда. Това е помогнало за измислянето на камуфлажните дрехи. Човек може да се скрие с тях почти толкова добре, колкото хамелеон, променил цвета си, за да се предпази от неприятел.

Споменах обаче, че хамелеоните променят цвета си и според настроението си. Това в някои случаи се получава и при хората. Може лесно да го забележим – когато някой е засрамен бузите му почервеняват, а когато е уплашен от нещо лицето му става бяло като платно.

В никакъв случай не можем да кажем че окраската на животните е случайна. От посочените примери разбрахме, че тя служи за мимикрия при някои животни. Също така служи и за ухажване (например при пауните) или просто за да покаже колко красива и удивителна е заобикалящата ни природа.

